

UDC 582.542.1:581.9(497.5) = 862

Izvorni znanstveni rad

CUTANDIA MARITIMA (L.) BENTH. (*POACEAE*) NOVA VRSTA
HRVATSKE FLORE

With Summary in English

IVO TRINAJSTIĆ

(Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

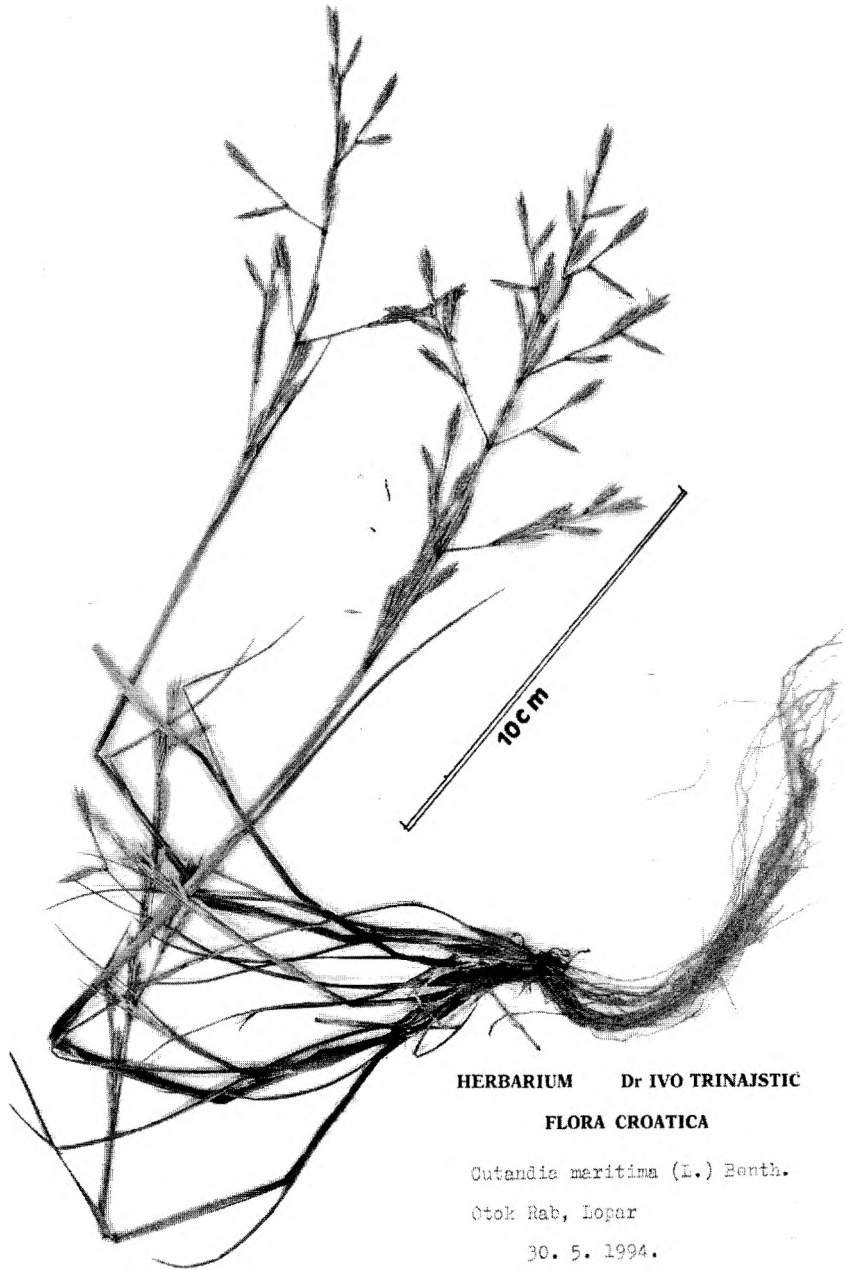
Primljeno 23. 11. 1996.

Tijekom fitocenoloških istraživanja psamofitske vegetacije razreda *Ammophiletea* u Loparskoj dragi na otoku Rabu otkrivena je trava *Cutandia maritima*, nova vrsta hrvatske flore.

U v o d

Zanimljivo je i ovom prilikom istaknuti da inventar bogate hrvatske flore još i danas, pod kraj 20. stoljeća nije potpun. Praktički svaki izlazak na teren otkriva po neku biljnu vrstu koja je nova za hrvatsku floru. Tako je i tijekom vegetacijskih istraživanja na otoku Rabu u kasno proljeće 1994. godine na pješčanim sprudovima (plažama) u Uvali Crniki kraj Lopara otkrivena vrsta *Cutandia maritima* (L.) Benth. (= *Triticum maritimum* L), koja dosad nije bila poznata u flori Hrvatske (sl. 1).

Rod *Cutandia* Willk. prema novijim gledištima (S t a c e 1980) obuhvaća 4 vrste (*C. maritima* (L.) Benth., *C. stenostachya*, *C. divaricata* (Desf.) Benth., *C. memphitica*) koje su općenito rasprostranjene na priobalnim pješčanim sprudovima duž Sredozemnoga mora. Između njih samo vrste *C. maritima* i *C. divaricata* imaju nešto širu rasprostranjenost.

HERBARIUM Dr IVO TRINAJSTIĆ
FLORA CROATICA

Cutandia maritima (L.) Benth.

Otok Rab, Lopar

30. 5. 1994.

Leg. et Det. I. Trinajstić

Sl. 1. Primjerak vrste *Cutandia maritima* (L.) Benth. iz otoka Raba

Fig. 1. Specimen of the species *Cutandia maritima* (L.) Benth. from the island of Rab

Trava *C. maritima* je cirkummediteranska vrsta i raste na priobalnim pješčanim sprudovima (plažama) u sklopu psamofitske vegetacije razreda *Ammophiletea*. Na istim staništima raste i vrsta *C. divaricata*, ali je svojim arealom ograničena samo na jugozapadni dio sredozemnog bazena s težištem na obale sjeverne Afrike, dok je u europskom dijelu Sredozemlja vrlo rijetka.

R o d *C u t a n d i a* Willk.
u h r v a t s k o j f l o r i

U starijoj florističkoj literaturi koja se odnosi na područje Hrvatske bila je iz roda *Cutandia* zabilježena samo vrsta *C. divaricata*. Kako izgleda prvi ju je u Rijeci zabilježio Noë (usp. A s c h e r s o n & G r a e b n e r 1901) pod imenom *Festuca divaricata*, a zatim je u kratkom popisu biljnih vrsta iz otoka Suska bilježi J o s c h (1863), također pod imenom *Festuca divaricata*. Nešto kasnije S c h l o s s e r & V u k o t i n o v i ć (1869: 1255-1256) pod imenom "*Sclerobloa divaricata* Lk." (= *Festuca divaricata* Desf.) pišu: "In locis asperis aridisque litt. croat. veluti ad Flumen, Selce, Novi, Segnum et Karlobago." Međutim, kasnije se je pokazalo da se u svakom od navedenih slučajeva najvjerojatnije radi o krivoj determinaciji (usp. T o m m a s i n i 1895) ili je možda na područje Rijeke bila unijeta, a kasnije se izgubila. Zbog toga A s c h e r s o n & G r a e b n e r (1901) smatraju da *C. divaricata* nije pripadnik hrvatske flore, te pišu: "Im Gebiet nur bei Fiume »auf Plateau des Lazaretto S. Francesco« von Noë! gesammelt; war dort sicher eingeschlept und ist wohl nur kurze Zeit aufgehalten... die weiteren Angaben in Kroatien bei Selce, Novi, Segn und Carlopago (Schlosser und Vuk. 1255) sind so wenig glaubwürdig wie die auf der zu Istrien gehörigen Insel Sansego (Josch öBZ XIII. 75) und beziehen sich wohl auf robuste Formen von *F. rigida* (Tommasini Fl. di Lussino 85, Marchesetti br.)." (A s c h e r s o n & G r a e b n e r 1901: 562). Marchesetti u popisu vrsta koji je za otok Susak sastavio T o m m a s i n i (1895) na str. 109, a ne na str. "85" kako to pišu Ascherson & Graebner navodi "*Festuca divaricata*" po Joschu, ali dodaje samo "mi è ignota, ne saprei a quale specie riferirla" (T o m m a s i n i 1895: 109).

R o s s i (1930: 38) pod imenom "*Scleropoa maritima* Parl. = *Sclerobloa articulata* Lk. = *Festuca divaricata* Desf." navodi, također, citat Aschersona & Graebnera, ali dodaje "Matizs navađa ju također za Rijeku, što je pogrešno". Međutim, Rossijeva sinonimika je netočna. Binom "*Scleropoa maritima* Parl." odnosio se na vrstu *Cutandia maritima* (L.) Benth., kako se to može razabrati iz pregleda sinonima koje bilježi P a r l a t o r e (1848: 468), gdje Parlatore za svoju *Scleropoa maritima* kao sinonim navodi *Triticum maritimum* L., pa bi za navedenu vrstu u opsegu roda *Scleropoa* ispravna kombinacija glasila *S. maritima* (L.) Parl. Binom "*Festuca divaricata* Desf." poslužio je kao bazionim za kombinaciju *Cuitandia divaricata* (Desf.) Benth. Prema tome "*Scleropoa*

maritima Parl." i "*Festuca divaricata* Desf." nisu jedna te ista vrsta kako bi se moglo zaključiti iz pregleda sinonima koje navodi R o s s i (1930: 38). I D e g e n (1936: 555) ponavlja navode Aschersona & Graebnera ne dodajući ništa novo.

U opsegu flore čitavoga Balkanskog poluotoka navodi H a y e k (1933: 247-248) za vrstu *C. divaricata* jedino "Cro?", a S t a c e (1980) za istu vrstu "Ju?", a sve se to odnosi na stare, kasnijim istraživanjima nepotvrđene podatke. Zanimljivo je naglasiti da P i g n a t t i (1982) ne pozna vrstu *C. divaricata* ni iz jednoga dijela talijanske obale Jadrana, pa možemo zaključiti da ta vrsta uopće nije rasprostranjena u jadranskom bazenu.

Što se tiče starije florističke literature, vrsta *C. maritima* nije ni jednom bila zabilježena za hrvatsku floru. Za otok Rab je ne navodi ni M o r t o n (1915) koji je vrlo detaljno obradio rapsku floru, niti H o r v a t i ć (1939), koji je proučavao psamofitsku vegetaciju razreda *Ammophiletea* u Loparskoj dragi. Iz pregleda psamofitske vegetacije razreda *Ammophiletea* u istočnojadranskom primorju (T r i n a j s t i ć 1989) može se jasno razabrati da vrsta *C. maritima* nije poznata iz čitavog istočnojadranskog primorja, od albanskog dijela Jadrana na sjever, a to je vidljivo i iz florističke literature koja obrađuje to područje (usp. H a y e k 1933, R o h l e n a 1942, P i g n a t t i 1982).

Prema tome novootkriveno rapsko nalazište vrste *C. maritima* zasad je uopće jedino nalazište i u čitavoj hrvatskoj flori i u flori čitavoga istočnojadranskog primorja. Trava *C. maritima* je duž talijanske - zapadnojadranske obale razmjerno česta biljka što je povezano s uvjetima staništa, jer raste na pješćanim sprudovima koji su uz istočnu jadransku obalu vrlo ograničeni, dok se uz zapadnu jadransku obalu pružaju u skoro neprekinutom slijedu od ušća rijeke Po sve do krajnjega juga.

Z a k l j u č a k

Na temelju analize velikoga broja sinonima u obilnoj florističkoj literaturi koji se odnose na vrste roda *Cutandia* - *C. divaricata* (Desf.) Benth. i *C. maritima* (L.) Benth., može se zaključiti da *C. divaricata* nije pripadnik hrvatske flore. Najčešće je bila zamjenjivana s robustnim primjercima vrste *Scleropoa rigida*.

Trava *C. maritima* nova je vrsta hrvatske flore. Otkrivena je 1994. u Uvali Crnika kraj Lopara na otoku Rabu, gdje je sabran obilan herbarski materijal (sl. 1). To je ujedno i nova vrsta čitavoga istočnojadranskog primorja od Tršćanskog zaljeva na sjeveru do Otranta na jugu.

Literatura

- Ascherson, P., Graebner, P., 1898-1902: Synopsis der mitteleuropäischen Flora 2. Leipzig.
- Hayek, A., 1933: Prodrromus florum peninsulae Balcanicae 3. Berlin-Dahlem.
- Horvatić, S., 1939: Pregled vegetacije otoka Raba s gledišta biljne sociologije. Prir. Istraž. Jugosl. Akad. 22, 1-96.
- Josch, E., 1863: Ergebnisse einer botanischen Reise von Laibach nach der Insel Osero im Quarnero, unternommen im Mai 1862. Oesterr. Bot. Zeitschr. 13, 65-78.
- Morton, F., 1915: Pflanzengeographische Monographie der Inselgruppe Arbe, Dolin, S. Gregorio, Goli und Pervicchio samt den umliegenden Scoglien. Bot. Jahrb. (Leipzig) 53, Beiblatt 116, 67-273.
- Parlatore, F., 1848: Flora Italiana I. Firenze.
- Pignatti, S., 1982: Flora d'Italia. Edagricole. Bologna.
- Roblena, J., 1942: Conspectus Florae Montenegroinae. Praha.
- Rossi, Lj., 1930: Pregled flore Hrvatskog primorja. Prir. Istraž. Jugosl. akad. 17. Zagreb.
- Stace, C. A., 1980: *Cutandia* Willk. In T. G. Tutin and V. H. Heywood (eds.) Flora Europaea 5, 158-159. Cambridge University Press.
- Tommasini, M., 1895: Flora dell'isola di Lussino, con aggiunte e correzioni di C. Marchesetti. Atti Civ. Mus. Stor. Nat. Trieste 9, 27-120.
- Trinajstić, I., 1989: Vegetation of the Class *Ammophiletea* Br.-Bl. et R. Tx. 1943 in the eastern Adriatic Littoral of Yugoslavia. Colloques Phytosoc. 19, 387-394.

SUMMARY

CUTANDIA MARITIMA (L.) BENTH. (POACEAE) A NEW SPECIES OF THE CROATIAN FLORA

Ivo Trinajstić

(Faculty of forestry, University of Zagreb)

On the basis of an analysis of a large number of synonyms in the extensive floristic literature (Josch 1863, Schlosser & Vukotinić 1869, Tommasini 1895, Ascherson & Graebner 1901, Rossi 1930, Hayek 1933, Degen 1936) referring to the species *Cutandia divaricata* (Desf.) Benth., it can be concluded that *C. divaricata* does not belong to Croatian flora. Most frequently it has been mistaken for robust specimens of the species *Scleropoa rigida*.

C. maritima (L.) Benth. is a new species of Croatian flora. It was discovered in 1994. in Crnika Bay on the island of Rab, and abundant herbarial material was collected (Fig. 1). *C. maritima* is also a new species in the entire eastern Adriatic littoral from the Gulf of Trieste in the north to Otranto in the south.

Prof. dr. sc. Ivo Trinajstić
 Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
 Svetošimunska 25
 HR-10000 Zagreb, Hrvatska (Croatia)